

Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie
T.a.v. mw. Van Son en mw. Van Slooten
Postbus 20062
3502 LB Utrecht

Onderwerp
Commentaar herziening Adviesnota
rijgeschiktheid

Uw brief van
14 december 2017

Datum
28 februari 2018
Ons kenmerk
2018/0027/AvD/DN

Geachte mevrouw Van Son en mevrouw Van Slooten,

In uw brief van 14 december jongstleden vraagt u aan het College voor de Rechten van de Mens om commentaar te geven op de herziening van de Adviesnota rijgeschiktheid bij psychose, die in opdracht van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie is opgesteld. Hieraan geeft het College graag gevolg. Conform zijn wettelijke taakstelling zal het College zich hierbij concentreren op de mensenrechtelijke aspecten van de herziene Adviesnota.

De herziene Adviesnota geeft handvatten voor behandelaar, cliënt en naasten om de vraag te beantwoorden of iemand die een psychose heeft gehad kan autorijden. Daarnaast bevat het aanbevelingen voor degenen die bij de keuring zijn betrokken en aanbevelingen om de Regeling eisen geschiktheid 2000 aan te passen.

Op dit moment geldt als regel dat iemand die een psychose heeft gehad een half jaar lang geen auto mag besturen. De reden hiervoor is dat er verschillen in risico's zouden zijn tussen mensen die wel of geen psychose hebben gehad. De nu geldende Adviesnota is gebaseerd op statistische verschillen in risico's tussen mensen die wel of geen psychose hebben gehad. In de herziene Adviesnota wordt de beslissing over de rijgeschiktheid niet meer gebaseerd op het feit dat iemand een psychose heeft gehad, maar op de manier waarop deze persoon hierop anticipeert en hiermee omgaat.

Volgens de herziene Adviesnota sluit deze manier van beoordelen beter aan bij het VN-verdrag handicap, omdat het op grond van dat verdrag niet is toegestaan om mensen met een beperking op basis van groepskenmerken van mobiliteit en maatschappelijke deelname uit te sluiten.

Verder staat in de herziene Adviesnota dat bewijs van statistische verschillen in risico's ontbreekt en dat daarom de nu geldende Adviesnota tot ongegronde discriminatie leidt. Uit de literatuur komt namelijk niet naar voren dat mensen met een psychotische stoornis daadwerkelijk slechter autorijden en/of zorgen voor meer ongelukken dan anderen.

Het College spreekt er zijn waardering voor uit dat de herziene Adviesnota beoogt bij het VN-verdrag handicap aan te sluiten. Het recht op volledige en daadwerkelijke participatie is een van de algemene beginselen uit het VN-verdrag handicap (artikel 3c van het verdrag). Het recht om volledig deel uit te maken van, en te participeren in de maatschappij staat ook in artikel 19 van het verdrag genoemd. Verder staat in het verdrag het recht op persoonlijke mobiliteit (artikel 20). Dit recht houdt in dat mensen met een beperking in staat worden gesteld zo zelfstandig mogelijk door het leven te gaan. Het recht op mobiliteit hangt samen met andere rechten uit het verdrag, zoals het recht op werk en het recht op deelname aan het culturele leven. Als iemand niet mobiel is, kan hij of zij ook niet zelfstandig van andere rechten gebruik maken. Bovenstaande rechten mogen alleen beperkt worden als hier een hele goede reden voor is.

Het College begrijpt uit de herziene Adviesnota dat als iemand een psychose heeft gehad, dit op de rijvaardigheid van invloed kan zijn. Maar ook dat er grote verschillen zijn tussen patiënten die een psychose hebben gehad. En dat daarom niet in zijn algemeenheid te zeggen valt of zij al dan niet in staat zijn om auto te rijden. Het College onderschrijft de opvatting dat het niet in overeenstemming is met het VN-verdrag handicap om voor alle mensen die een psychose hebben gehad als regel te hanteren dat zij tot een half jaar na de psychose niet mogen autorijden. De herziene Adviesnota schrijft voor per geval te beoordelen of iemand die een psychose heeft gehad rijgeschikt is. Het College meent dat dit meer recht doet aan de eisen die voortvloeien uit het VN-verdrag handicap. Het College doet wel de suggestie om voor de volledigheid en de duidelijkheid in de herziene Adviesnota meer uitleg te geven over de verschillende verschijningsvormen van psychose.

In de herziene Adviesnota staan onder 4.4 verschillende aanbevelingen om de Regeling eisen geschiktheid 2000 aan te passen. Deze aanbevelingen hebben betrekking op de wijze waarop getest kan worden of iemand in staat is auto te rijden (ART90 en WHODAS). Een van de aanbevelingen is de beslissing over rijgeschiktheid te baseren op generieke symptomen (zoals afleidbaarheid, trage informatieverwerking en niet in staat zijn de aandacht langdurig vast te houden) en niet op symptomen die specifiek zijn voor psychotische stoornissen. De reden die hiervoor wordt gegeven is dat generieke symptomen bij autorijden een belangrijker probleem lijken dan specifiek psychotische symptomen, medicatiegebruik en recidiefvrije perioden. Deze aanbeveling strookt met het VN-verdrag handicap.

Een andere aanbeveling is om bij de beoordeling van rijgeschiktheid uit te gaan van gezondheidsvaardigheden. Dat wil zeggen dat wordt nagegaan of iemand in staat is zijn/haar eigen toestand te herkennen en de negatieve gevolgen hiervan op het eigen functioneren te beperken door tijdige gedragsaanpassingen en tijdig steun en hulp te zoeken. Ook deze aanbeveling is in lijn met het VN-verdrag handicap.

Tot slot heeft het College nog een aantal suggesties ter verbetering van de herziene Adviesnota:

- In de paragraaf op pg. 13 die over het VN-verdrag handicap gaat, staat de zin “Daarmee is ons land de verplichting aangegaan om mensen met een beperking te faciliteren in gelijkwaardige mobiliteit en deelname”. Het is duidelijker als in plaats van “deelname” hier “deelname aan de samenleving” zou komen te staan.
- Hoofdstuk 6 gaat over herkeuring en hoofdstuk 7 over de keuring. Het lijkt logischer om eerst de keuring en daarna pas de herkeuring te behandelen.

Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met Keirsten de Jongh (k.de.jongh@mensenrechten.nl of via 030-8883888).

Hoogachtend,

Adriana van Doijeweert
voorzitter